1. ชื่อโครงการ การวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาการผลิตข้าวเฉพาะพื้นที่

2. หัวหน้าโครงการ สุกิจ วัฒนศรีวงษ์[1]

คณะผู้ดำเนินงาน โยธิน คนบุญ[2] วราภรณ์ วงศ์บุญ[2]

ธรรมเจริญ เสียงใส[2] สุวัฒน์ เจียระคงมั่น[2]

3. ระยะเวลาโครงการ กรกฎาคม 2549-ธันวาคม 2551

4. งบประมาณ 645,000 บาท

5. บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตข้าวเฉพาะพื้นที่ ตำบลหนองหมื่นถ่าน อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินการโดยความร่วมมือระหว่างศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตร้อยเอ็ด ศูนย์วิจัยข้าวอุบลราชธานี และศูนย์วิจัยข้าวชุมแพ ระหว่างปี 2549-2551 เพื่อประเมินผลผลิตข้าวในพื้นที่เปรียบเทียบกับผลผลิตของเกษตรกรทั่วไป ประกอบกับการทดสอบในศูนย์วิจัยข้าว โดยมีกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ได้แก่ การผลิตพืชในพื้นที่ไม่เหมาะสม การดัดแปลงเครื่องหว่านข้าว และการจัดการต้นข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิตโดยวิธีตัดต้นข้าว ผลการดำเนินงาน พบว่าในพื้นที่นาดอนที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว การปลูกอ้อยคั้นน้ำ ให้ผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกข้าวโพดข้าวเหนียว การดัดแปลงเครื่องพ่นหว่านข้าวจากเครื่องพ่นสารเคมี ใช้หว่านข้าวได้ผลดี เป็นที่ยอมรับของเกษตรกร เพราะสามารถพ่นหว่านข้าวได้เร็วขึ้น เมล็ดข้าวกระจายสม่ำเสมอ และลดต้นทุนการผลิต ส่วนการเพิ่มผลผลิตข้าวโดยวิธีตัดต้นข้าว โดยการศึกษาวิธีการปฏิบัติและประเมินผลผลิตของเกษตรกรต้นแบบร่วมกับการทดสอบในแปลงทดลองของศูนย์วิจัยข้าวเพื่อพิสูจน์และสรุปความเป็นไปได้ในการใช้วิธีการตัดต้นข้าวเพื่อเพิ่มผลผลิตในนาหว่านข้าวแห้งและการทดสอบการใช้วิธีตัดต้นข้าวในนาเกษตรกร ผลการทดสอบในศูนย์วิจัยข้าว พบว่าวิธีการตัดต้นข้าวกับวิธีไม่ตัดต้นข้าวให้ผลไม่แตกต่างกันทางสถิติ ถึงแม้ว่าวิธีการตัดต้นข้าวมีแนวโน้มให้ผลผลิตสูงกว่า ส่วนในนาเกษตรกร ปรากฏว่าวิธีการตัดต้นข้าวไม่ได้ทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มสูงขึ้นเป็น 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ตามที่ได้จากแปลงเกษตรกรต้นแบบ ผลผลิตข้าวในหลายพื้นที่มีทั้งสูงและต่ำ โดยเฉลี่ยการตัดต้นข้าวทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นในทั้ง 2 ปีที่ทำการทดสอบ การหว่านข้าวตั้งแต่ต้นฤดูทำให้มีปัญหาวัชพืชมาก วิธีการตัดต้นข้าวข้าวอาจเป็นวิธีการจัดการวัชพืชในแปลงข้าวนาหว่านข้าวแห้งที่เกษตรกรยอมรับ ทั้งนี้ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเป็นเทคโนโลยีทางเลือกของเกษตรกรต่อไป

---

[1] ศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตร้อยเอ็ด สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 (อุบลราชธานี)

[2] สถาบันวิจัยข้าว